

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab anno Christi 1595. usque ad annum 1600

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1773

VD18 90118677

§. 46. Continuati Arminianorum, & Gomaristarum tumultus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67263](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67263)

Sæcul. XVI.
A. C. 1600.
posteris reliquit I. examen controver-
fiarum de genealogia Christi, II. inve-
stigationem originis Sabbati. III. Poe-
ticam hebraicam, sive commentarium
de Lyra Davidis: præcipue vero ab e-
jus affectis commendantur illius com-
mentarii, quibus novum Testamentum
dilucidasse dicitur: porro cuncta ejus
opera in unum volumen contracta Am-
stelodami anno supra millesimum
sexcentesimo quadragesimo quinto typis
excusa prodire.

§. XLVI.

*Continuati Arminianorum, & Go-
maristarum tumultus.*

Weism. l. 6.
Neuville
Hist. D' Hol-
lande. t. 2.
Synoda
Lexicon.
Polem. V.
Arminiani.
Hucusque mutua Arminium inter, &
Gomarum dissensio intra privata-
rum, acerbiorum licet, disputationum li-
mites coercebatur, postquam vero Ar-
minius Lugdunum Batavorum evocatus
erat, ipsius adventum præpedire quam-
plurimi toto studio nitebantur, qui o-
mnino Arminium exclusissent, nisi Joa-
nes Utenbogardus Pastor Hagienlis sua
auctoritate adversariorum insultus fre-
gisset: ex eo tamen temporis articulo
lis utrinque in apertas erumpebat flam-
mas, ac Gomaristæ Arminianos auda-
cia, & temeritate superantes, quosdam
sua factionis Viros ad Arminium depu-
tabant, qui partim ex lectionibus, par-
tim

Sæcul.XVI.
A.C. 1600.

tim ex Arminii sermonibus triginta, & unum proponebant articulos, in quibus propositiones malignas, erroneas, falsas, ac omnino damnandas contineri aiebant. Fatetur Weismannus, quod ipse hosce articulos in Arminii operibus *cum attentione, & admiratione* perlegerit, "sole autem clarius inde pateat, iniquissimus procedendi modus, affectate structæ insidiæ, ac proditoria conscribillatio eorum, quæ in privato cum amicis colloquio, vel in disputationibus privatis, ac publicis dixerat: vix enim unum propriis suis verbis conceptum esse articulum falsus est Arminius, plerosque mentem ejus pervertere, nonnullos etiam, prout jacent, innocuos esse aiebat: Sit quaecunque judicium de hisce articulis, id omnino compertum habetur, quod Arminius horum Deputatorum auctoritatem vilipenderit, atque ad singulos hosce articulos perspicue responderit, graviter questus, quod ejus scripta, & dicta contortis, falsis, atque ab ipsius mente alienis interpretationibus corruerint: cum autem debitæ moderationis limites utrinque enormiter excederentur, Fœderati Hollandiæ Ordines rem ad funestum schisma spectare rati totis viribus in id incumbabant, ut pristina inter utramque partem concordia stabiliretur, ac doctri-

Sæcul. XVI.
A.C. 1600.

næ unitate, quantum inter factiones fieri posset, revocata Catholici præpedirentur, ne Protestantibus occasione ex mutuis istorum criminationibus acceptata objicerent, quod in ipsorum Ecclesia in varias sectas scissa Pelagianismus, Socinianismus, Arianismus, aliæque dudum damnatæ hæreses libere grassentur, erectoque collo dominantur: ideo iidem inter Arminium, & Gomarum anno salutis nostræ millesimo sexcentesimo octavo publice colloquium de quæstionibus controversis Hagæ haberi præceperunt nec huic Ordinum mandato parere recusabant Arminius, & Gomarus, sed uterque quosdam, eosque celebriores suæ partis Theologos, ac suæ causæ studiosissimos vel ut victoriæ testes, vel pugnæ socios seligebat. Equidem Arminius disputationem ab argumento Prædestinationis, Gomarus tamen a doctrina Justificationis inchoandam esse postulabat, pro more Caussidicorum, inquit Bælius, qui ex ea præcipue parte causam suam agere, & exponere solent, qua magis speciosa est. Porro Arminius egregie quidem in hoc colloquio argumentum de permissione Divina, & Prædestinatione explicabat, ordinem vero materiarum præscribendi facultatem Hollandiæ Ordines concesserunt Gomarum, vel ex favore partis numero

no

nobilioris, vel ut nimium ejus fervorem mitigarent: igitur frequens juxta, ac pertinax, habetur colloquium, in quo non tantum Ministri, & Magistratus, sed & futores, fabri, sartores, aliique cives in hoc Religionis dubio sententias suas edicebant, quin ulla pars alteri cedere vellet, cum singuli sacras literas interpretandi, ac privato suo spiritu dijudicandi jus, facultatemque sibi competere assererent, ac libros symbolicos utpote a Viris æquali cum ipsis auctoritate, ac vocationis privilegio munitis compositos tanquam controversiæ judices agnoscere renuerent: inde vero factum, ut post crebras vociferationes, tumultus, mutuasque criminationes, & convitia conventus re infecta, amissaque concordiae spe dissolveretur: cum vero Ordines manifeste deprehenderent, quod pacis remedium ab eis propositum non nisi ad augendum malum, fovendamque diffensionem contulerit, nec exinde alius promanarit fructus, nisi quod distinctius contendentium affectus, ac utriusque factionis genium dignosci potuerit, hinc cuncta hujus collationis acta suppressi, altumque de hucusque astutatis silentium utrinque servari præceperunt. In hoc conventu observabatur, quod potissima ex parte Gomari factio ex Ministris, Nobilibus, & militibus,

Sæcul. XVI.
A. C. 1600.

Sæcul. XVI. Arminiana vero ex Magistratibus, civi-
A. C. 1600. busque coaluerit, atque exinde aliud
 quod antea prævisum non fuerat, ma-
 lum sit exortum; cum enim hi, qui e-
 jusmodi conventum convocaverant,
 non nisi laici, ut vocant, seu profani ho-
 mines essent, sibi que legitimæ Synodi
 auctoritatem arrogarent, Ministrorum
 quamplurimi, eo quod hoc agendi modo
 novitas ipsorum ministerio injuriosa in-
 duceretur, vehementer indignabantur,
 novamque inter se contentionem de mo-
 do convocandi Synodum, ac conditio-
 nibus in ea servandis excitabant, nam
 eorum aliqui propugnabant, quod
 circa Religionis dubia judicium ferre,
 definire, ac decidere non nisi Ministris, &
 quidem duntaxat in Synedrio, aut le-
 gitimo Concilio competeret, alii tamen
 contendebant, quod hæc facultas pro-
 fanæ potestati abnegari haud valeat.
 Hanc postremam opinionem, inquit No-
 vivilanus, Ordines ambabus amplecte-
 bantur ulnis, volupe habentes, quod
Patriæ Principes, & Religionis Protecto-
res proclamarentur: gliscentem autem
 nova hac controversia brevi in vulgus
 scripta vulgabatur, quibus Christiani
 Magistratus potestas in sacra ad truti-
 nam vocata est, atque inter ceteros Ha-
 go Grotius Arminianis oppido addictus
 hanc in rem librum *de Imperio summe*

Natalis
Alex. sæcul.
XVI. p. 2.
art. 12 §. 7.
Newville to.
I. p. 44.
Hist. d' Hol.

rum Potestatum circa sacra, edidit: eandem quoque quæstionem pertractabat Joannes Utenbogardus in sua historia ecclesiastica, necnon in suo libro de officio, & auctoritate Christiani Principis in Sacra. Insuper mox altera oriebatur controversia circa fidei confessiones, & quosdam catechismos, quos recognoscendi copiam sibi fieri, Arminii assidue postulabant, lite autem sopita Fœderati Ordines utramque contendentium partem ad sua reverti jubebant, spe facta, quamprimum induciæ cum Hispanis firmatæ fuissent, œcumenicam Synodum convocatum iri: nihilominus quælibet factio sibi oppositam pessundare, suam vero virorum potentium auctoritate, & sociorum numero firmare clam satagebat, ac præcipue Gomaristæ nil intentatum, inausumque relinquebant, ut Arminii famam variis convitiis profcinderent, eumque cunctis invisum redderent, eapropter illum velut Semi-Pelagianum, & Papistam traducebant. Arminius sibi hæresis a toto retro sæculis ab universa Ecclesia damnatæ notam inuri dissimulabat, Catholicæ vero veritatis studiosum se nominari ægerrime ferens apologiam edidit, in hoc sane ludibrio dignus, eo quod Catholicus videri exterius abhorreret, cum tamen in causæ suæ defensionem

Sæcul. XVI.
A. C. 1600.

Sæcul. XVI
A.C. 1600.

*Horn. hist.
Ecl.*

*Adr. Borrii
epist. ad Sim.
Episc. 30.
Jul. 1609.*

fionem arma ex Bellarmino, aliisque Ecclesiæ Romanæ Doctoribus, eorumque libris emendicare non erubesceret, prout Arminii hostes eidem palam exprobrabant, atque ipsemet Gomarus re comperta apud Ordines in eundem gravem concitabat invidiam, hujusque criminatio- nis ope causam suam potenter promotebat, nunquam tamen magis impotenti furore in Arminium exarserat, quam in celebri disputatione, quam adversus eum circa media, quibus Deus ad nostram salutem utitur, die vigesima quinta Julii anno salutis nostræ millesimo sexcentesimo nono habebat, ubi duo etiam alii intererant Pugiles, scilicet Adrianus Schmid, seu Smetius Jesuita natione Belga, & Conradus Vorstius Steinfurten- sis Gymnasii Professor, qui tamen utpote Vir oppido astutus, ac simulationis artificio clarus quæstionis statum sibi haud satis cognitum esse fingebat, ceterisque liberum disputandi campum relinquens, ipse nonnisi quandoque interlocutus quædam proponebat dubia, quæ tamen vehementius urgere destitit. Verum vehemens, turbidumque Gomari ingenium pacatam disputandi normam diutius ferre haud poterat, quapropter internæ indignationis impetu verba intercipiente Adriano Smetio contra Arminium disputandi co-
pian

piam fecit, ubi Smetius gratiam efficacem, Arminius vero sufficientem, maxima moderatione, & honestate invicem usi, propugnabant: rursus vero Gomarus disputationem absque animorum, verborumque acerbitate continuari iniquo ferrens animo exclamabat: „plane indigna res, quod Doctor religionem Calvinista tam strenue Papistarum doctrinam defendat, & Jesuita nostræ opinionioni nonnihil accedere videatur. „ His dictis indignatione plenus e confes- su excessit, erupitque, ubi verbis oppi- do mordacibus, minasque spirantibus vindictam, quam animo agitabat, sat aperte manifestabat.

Sæcul. XVI.
A. C. 1600.

§. XLVII.

*Arminiorum libellus supplex ad
Hollandiæ Ordines.*

Tandem post crebras utrinque alter- cationes hoc colloquium re infecta penitus dissolutum est, interveniente bitu Arminii, qui turbis istis intime afflictus facile prospexerat, quanta in tanta animorum contentione tam in Republica, quam in sua Ecclesia tan- dem oritura essent: enimvero hujus Vi- ri morte nec error finitus, aut erran- tium furor, numerusque adeo non im- minutus est, ut potius inter utramque factionem accerrima instauraretur pu-
gna;

Natal.
Alex. l. c.
Newville
p. 47.
Weismann,
p. 1292.